

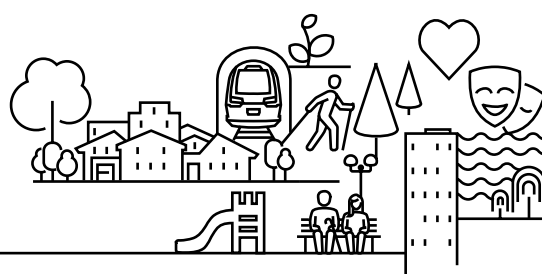

Nordre Follo
kommune

Årsplan 2025-2026

Hellerasten barnehage

Innhold

1 OM ÅRSPLANEN OG KOMMUNENS MÅL FOR BARNEHAGENE	3
2 KOMMUNENS STYRINGSdokumenter	4
3. OM BARNEHAGEN – SATSINGSOMRÅDER OG AKTIVITETER DETTE ÅRET	5
3.1 BAKGRUNN FOR VALG AV SATSINGSOMRÅDER.....	7
3.2 SATSINGSOMRÅDENE.....	8
3.3 KOMPETANSEUTVIKLING.....	9
4 BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD	10
4.1 BARNEHAGENS MANDAT OG VERDIGRUNNLAG	10
4.2 OMSORG	11
4.3 LEK	11
4.4 DANNING.....	12
4.5 LÆRING	13
4.6 VENNSKAP OG FELLESSKAP	13
4.7 KOMMUNIKASJON OG SPRÅK.....	14
4.8 BARNEHAGENS FAGOMRÅDER	14
4.9 BARNEHAGENS FASTE TEMA	15
5 BARNs MEDVIRKNING	16
5.1 BARN OG UNGE MEDVIRKER	16
6 BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER	17
6.1 PROGRESJON	17
6.2 DIGITAL PRAKSIS	18
6.3 KVALITETSKJENNETEGN	18
7 OVERGANGER.....	19
7.1 NÅR BARNET BEGYNNER I BARNEHAGEN	19
7.2 OVERGANGER INTERNT I BARNEHAGEN.....	20
7.3 OVERGANGER MELLOM BARNEHAGE OG SKOLE	20
8 PLANLEGGING, VURDERING OG DOKUMENTASJON	21
9. AKTIVITETER / ÅTTEÅRSTIDSHJUL.....	22
10. PLAN FOR VURDERING.....	24
11. KILDER OG REFERANSER	25

1 Om årsplanen og kommunens mål for barnehagene

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, samt fremme læring og danning. Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

Barnets beste skal alltid være et overordnet mål.

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen.

Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. ([Rammeplanen 2017, side 7](#))

Årsplanen viser hvordan barnehagen arbeider for å omsette både rammeplanen og kommunens planer til pedagogisk praksis. Planen er et arbeidsredskap for alle ansatte i barnehagen. Den inneholder felles satsingsområder for alle kommunale barnehager og den enkelte barnehages visjon, mål og tiltak.

Del av kommunens styringssystem

Barnehagens årsplan er en del av Nordre Follo kommunes styringssystem, sammen med kommuneplanen og årlige økonomi- og handlingsplaner. Årsplanen skal sikre sammenheng mellom kommunens overordnede mål og de mål, tiltak og aktiviteter barnehagen prioriterer. I tillegg skal planen gi informasjon til foreldre/brukere av barnehagen.

Visjon og verdier

Kommunens visjon er Nær og nyskapende. Våre verdier er Ansvar, omsorg og respekt.

Både visjonen og verdiene skal prege oss som enkeltmennesker, kollegaer, tjenesteytere og samarbeidspartnere. Sammen med innbyggere, frivillige og næringsliv skal barnehagene bidra til å skape en trygg og god oppvekst for barn i Nordre Follo kommune.

Fastsatt av SU: 20.06.2025

Barnehagens styrer: Lise Beate Holen

Årsplanen sendes ut på e-post.

Den ligger også på [barnehagens nettside](#)

2 Kommunens styringsdokumenter

Trygg oppvekst er ett av fire satsingsområder i kommuneplan for Nordre Follo. Disse blir blant annet fulgt opp med fem innsatsområder i økonomi- og handlingsplan for perioden 2025-2028:

Vi skal bidra til at alle foreldre er trygge og gode omsorgspersoner.

Foreldre som ressurs

I alt vi gjør skal vi arbeide for at foreldre inviteres med, inkluderes og gir tilbakemeldinger om tjenester og samarbeid, og bidrar som den ressursen de er for egne og andres barn.

Vi skal sørge for at alle hører til i et inkluderende fellesskap.

Inkluderende fellesskap

I alt vi gjør skal vi jobbe for at barn, unge og foreldre er inkludert og opplever tilhørighet.

Vi skal se barnet - hele barnet og familien.

Se meg – hele meg

I alt vi gjør og i alle relasjoner, skal vi jobbe verdibasert, ta ansvar, gi omsorg og ha respekt for barn og unge. Vi skal være bevisste egne og andres grenser og hvordan barn, unge og foreldre er i stand til å mestre livene sine, egen psykisk og fysisk helse og hva vi kan bidra med for den enkelte.

Vi skal legge til rette for nysgjerrighet og lærelyst, slik at barn og unge får realisert sitt potensial for utvikling og læring.

Lærelyst

I alt vi gjør skal vi ha troen på at alle barn og unge kan lære, og vi stimulerer til nysgjerrighet, utvikling og læring.

Vi skal sørge for at barn og familier som har behov for støtte får riktig innsats tidlig nok.

Riktig innsats tidlig nok

I alt vi gjør ser vi hele mennesket og vi involvere den det gjelder. Vi tar ansvar ved å bidra til koordinering for å skape helhet og sammenheng for den enkelte og familien.

Les mer på kommunens nettside

- ***Kommuneplan for Nordre Follo kommune 2019-2030***
- ***Økonomi- og handlingsplan 2025-2028***

3. Om barnehagen – satsingsområder og aktiviteter dette året

Hellerasten barnehage er en barnehage med 4 avdelinger. I 2023 ble barnehagen pusset opp og har blitt veldig flott!

Barnehagen ligger idyllisk til ved et lite skogholt «hundremeterskogen». Innenfor gjerdet (bak bygget) har vi vår egen lille skog med mange spennende utfordringer. Vi ligger rett ved busstopp med forbindelse til Oslo.

Barnehagens visjon er «Gode SPOR på livets reise»

I vår visjon ligger en forventning om at vi skal tilføre barna gode spor i livets reise. En god omsorg er grunnleggende i vårt pedagogiske arbeid og god kvalitet på relasjonen mellom barn og voksen er avgjørende for at vi skal lykkes i vårt arbeid. Den autoritative voksne har relasjonen i sitt fokus og vi benytter enhver anledning til å bygge positive og solide relasjoner til barna, foresatte og våre kollegaer. Når barn blir anerkjent og møtt i sine følelser, vil barna oppleve å bli sett og tatt på alvor. Trygge barn er glade barn og gode relasjoner er grunnleggende for at barn skal utvikle seg. I vår visjon ligger det at barnet skal tenke tilbake til barnehagen som en god tid i livet og tanken om tiden i barnehagen skal gi en god følelse i kroppen.

Alle barn er individ med egne behov og vi er opptatte av å samarbeide tett med foresatte for å gjøre barna trygge. Vi tilrettelegger barnas leke- og læringsmiljø slik at barna skal oppleve selvstendighet, fellesskap og mestring. Vi veileder barn til å finne gode løsninger på oppgaver og hendelser, vi ser på det som vår rolle å undre oss sammen med barna for i fellesskap å finne gode måter å være sammen på. Vi er opptatte av å la barna mestre selv – og ber også foresatte om å la barna «klare selv». Dette er viktig for barnas mestringsfølelse, identitetsutvikling og motivasjon for videre læring.

I vår barnehage er vi omsorgsfulle og anerkjennende i vårt arbeide. Vi jobber med å se hele barnet og skal hjelpe barnet til å mestre egne liv og følelser. Gjennom arbeidet med «se meg – hele meg» har vi mestring av følelser og anerkjennelse av følelser som viktigste element, da det er viktig for barna å vite hvordan det kjennes ut når man

er lei seg, glad, sint osv. Gjennom å aktivt bruke språket, veileder vi barna til å bli kjent med seg selv og egne reaksjonsmønstre, vi øver på å bruke ord eller kroppsspråk framfor uønskede handlinger. Det handler om at språket skal være det viktigste verktøyet barnet har i sin verktøykasse. Barn er kompetente og både vet og kan mye om egen hverdag. Gjennom å samtale med barna medvirker de. Vi er opptatte av kvalitet i alle ledd og personalet er vår viktigste ressurs. Personalet vårt er sammensatt av mennesker med ulike kompetanser, livserfaringer, kjønn og alder – noe som vi tenker er viktig for at barna skal møte mangfold. I Hellerasten barnehage er vi ett hus og våre barn er alles barn. Vi har en kultur for å samarbeide, noe som gjør at barna blir kjent med voksne ut over egen avdeling. Vi er opptatte av at alle skal være den beste utgaven av seg selv og vi benytter mye av vår planlegging til kompetanseheving av personalet, slik at vi er en lærende organisasjon. Refleksjon over egen og andres praksis er arbeidsmåter vi benytter for å utvikle oss selv og hverandre, samt at vi praktiserer en god delingskultur.

Barnehagen har vært en av tre pilotbarnehager i prosjektet «Lyd og Lys» i regi av et prosjekt i kommunen. Vi har sett viktigheten av hvordan lyd og lys påvirker barnas utvikling og hvilke behov de har i tilknytning til ulike aktiviteter. Dette vil vi ta med oss inn i hvordan vi planlegger det fysiske miljøet og hvordan vi velger å gjennomføre aktiviteter, ved bl.a å dele i små grupper og velge utstyr som demper lyd.

Vi er i slutfasen for å være barnehagebibliotek. Høytlesning for barn er et viktig element for å styrke barns språkutvikling. Gjennom årene vi har vært barnehagebibliotek har bøker og høytlesing blitt løftet frem – både i barnehagen og ved å oppfordre foresatte til å lese høyt hjemme. Barnehagebiblioteket hadde kasser med bøker fra biblioteket som foresatte kunne låne med bøker fra. Når ordningen avvikles i vår barnehage (noen andre må også få være barnehagebibliotek), så vil høytlesing fortsatt være aktuelt og noe vi følger opp i eget hus og oppfordrer foresatte til å gjøre. Bøker skaper samhold og fellesskap gjennom at vi leser sammen, vi undrer oss og får felles opplevelser og referanser gjennom innholdet som formidles gjennom bøkene. Mange av bøkene skaper inspirasjon hos barna til lek, så vi ser at barna ofte leker det vi har lest om.

I vår barnehage har vi satt oss godt inn i kostholdsveilederen til helsedirektoratet. Vi ser at barns kosthold har mye å si for hvor mye barn lærer, hvor god motivasjon de har og hvor stor utholdenhet barna har igjennom dagen. Forskning viser at vi i dag har et kosthold som er preget av mat som inneholder mye som vi egentlig bør få i oss mindre av. Det er også blitt løftet frem at hvor prosessert maten er, har betydning for hvordan kroppen responderer på maten. Mange barn har behov for tilrettelagt kosthold på grunn av allergier, religion og livssyn.

I løpet av en måned spiser barn i gjennomsnitt 44 måltider i barnehagen, hvorav vi serverer ca. 36 av disse. Da er det viktig at vi har kunnskap om hva som er riktig mat for barna å spise. I Nordre Follo kommune er det utarbeidet en veileder for hva måltider i barnehagene skal inneholde. Denne er laget med utgangspunkt i kostholdsveilederen til helsedirektoratet. Vi startet med dette arbeidet før denne veilederen til Nordre Follo kommune ble utarbeidet, slik at hos oss har vi gjort valg som er utover det som står i denne veilederen. I vår barnehage ser vi på mat og måltider som et inkluderende fellesskap. Barn som har ulike behov kan fort oppleve å føle seg ekskludert fordi de ikke kan spise det som serveres til majoriteten. Hos oss søker vi å ha mat som er tilrettelagt slik at alle skal kunne spise det som serveres. Valgene vi tar er basert på forskningsmaterieell som

anbefaler hvilke mengder med bl. a salt, sukker og hvilket fett barn bør ha i kostholdet. Vi har derfor variasjon i hva vi tilbyr og også hvor mye vi tilbyr av ulike pålegg/ mat. Vi ser hele året under ett og vurderer hvilke valg vi tar. Dette innebærer bl. a at vi i liten grad serverer sukkerholdige produkter i tilknytning til ulike markeringer.

Vi deltar i kommunens prosjekt «Fra jord til bord» er også i startfasen for å utvikle vår egen kjøkkenhage. Barnehagen har også ulike bærbusker som vi bruker i vår matlaging. Forståelsen for hvilke matvarer som er viktig for oss å spise daglig er noe vi samtaler med barna om, slik at barna skal få kunnskap om maten vi spiser. Vi har også grupper hvor barna er med å lage mat til måltidene. I disse gruppene er tema matens innhold, næringsstoffer og hva de gjør med kroppen, måling (matte), språk m.fl.

3.1 Bakgrunn for valg av satsingsområder

Vi skal jobbe for å forebygge mobbing, utestengelse, plaging og krenkelser m.fl. Personalet har ansvaret for å hindre at det skjer. Vi jobber systematisk med relasjoner. Vi jobber for at vi skal ha gode relasjoner til barna og vi jobber for at barna skal ha gode relasjoner til hverandre. Vi tenker at denne arbeidsmåten er med på å redusere mobbing m.fl.

Gjennom SPOR som vår arbeidsmetode tenker vi helhetlig; barnets medvirkning, rammeplanen, barnehageloven, leken, språket, digital praksis er alle inkludert i hvordan vi jobber. Det betyr at du ikke vil få en plan for over lang tid med innhold og aktiviteter – for barna skal i så stor grad som mulig være med å forme sin hverdag. Med de yngste barna er vi avhengig av godt samarbeid med foresatte – gi oss tilbakemeldinger på hva du tenker ditt barn er opptatt av, på denne måten kan vi inkludere alle barnas interesser i de valgene vi gjør.

Bakgrunnen for valget av Mat, kosthold, ernæring er fordi forskning viser at barn i dag spiser for mye sukker og for lite grønt og fisk. Helsedirektoratet har utarbeidet en retningslinje for barnehagene om «mat og måltider» i barnehagen. <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen>

Med bakgrunn i denne veilederen har vi sett viktigheten av at barnehagen tilbyr en motvekt til hva barna kan møte på ulike arenaer.

I barnehagen har vi en god mulighet til å påvirke barna i positiv retning i tråd med de anbefalinger som foreligger for hva barn bør spise. Barna serveres 2 måltider hver dag hos oss og vi ser viktigheten av å tilby et variert og sunt kosthold. Vi knytter ikke bearbeiding av emosjonelle følelser opp mot mat eller det å spise.

Ved markeringer er barna med å lage eget sunt godteri; hjemmelaget is, tørket frukt, chips av grønnkål – som eksempel. Barna er aktivt deltagende i å lage mat, dette er viktig for at barna skal få en forståelse for de valgene vi gjør. Vi har også startet en liten kjøkkenhage som er under utvikling, og vi vil bruke det som vi får frem her, til å lage ulike retter i barnehagen.

Matmot er et begrep vi har innført. Vi er nysgjerrige sammen med barna og inviterer til at barna skal tørre og smake på ukjent mat. Det kan handle om konsistens, smak og utseende på maten. Det handler ikke om mengde

eller å spise opp, men ha mot til å tørre å smake på nye ting. Av erfaring ser vi at flere barn smaker på ukjent mat når både voksne og barn smaker sammen.

Turer i skog og mark

Forskning viser at bruk av skog og mark har positiv effekt på barnas utvikling. Det meste vi gjør inne – kan gjøres ute – og vi vil utnytte skogen og nærmiljø i vårt pedagogiske arbeid. Skogen tilbyr barna andre utfordringer enn hva de får i det fysiske miljøet i barnehagen, slik at barna får større mulighet til å utfordre seg selv i forhold til eget mestringsnivå. Udefinerte lekemateriell stimulerer barnas kreativitet og fantasi i større grad. Ved å benytte naturens ressurser i større grad, får barna en forståelse for sammenhenger.

Kultursensitivitet

Barnehagen jobber for å øke sin kompetanse om ulike kulturer. Ved å jobbe med mangfold og gjensidig respekt gjennom å belyse ulike kulturer, ønsker vi at barna skal oppleve å være inkludert og at det finnes flere måter å tenke, handle og leve på, ref. Rammeplan for barnehager. Barnehagen skal vise hvordan vi alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller, ref Rammeplan.

3.2 Satsingsområdene

Våre satsningsområder 2025-2026 er:

- Mat, kosthold, ernæring og barns medvirkning, inkluderende kosthold
- Tur ute- bruker skog/mark hele dagen – mat og spise
- Kultursensitivitet – inkludering og mangfold

Mat, kosthold, ernæring og barns medvirkning er et område som vi viderefører fra i fjor. Vi har utdypet tema i større grad i personalet og ønsker også å få frem viktigheten av et inkluderende kosthold. Et inkluderende kosthold er blant annet å servere mat som flest mulig kan spise, uavhengig av allergier eller andre kostholds restriksjoner. Mange barn opplever følelsen av å være «annerledes» fordi de har allergier, intoleranser eller tilhører en religion/livssyn med begrensninger i kosthold. Det å få servert noe annet enn de andre, forsterker opplevelsen av at man har særlige behov og dette ønsker vi å motvirke i den grad vi kan. Vi er selvsagt klar over at barn med behov for tilrettelegging rundt mat på et tidspunkt vil møte opplevelser av å bli servert noe det ikke kan spise. Vi tror likevel at ved å ha dette som samtaleemne – så vil barna få en forståelse av at det er mulig å lage mat som alle kan spise som både smaker godt, ser godt ut og som gjør at alle føler seg inkludert i måltidet.

I tillegg er vi opptatte av at maten barna spiser er riktige byggeklosser i barnets ernæring. Kostholdsveilederen er et godt verktøy for å sikre at vi velger riktig sammensetning av karbohydrater, fett og proteiner for maten vi serverer barna.

Prosjektet “Fra jord til bord” er et ledd i prosessen med å skape matmot, forståelse hos barna for hvilken mat som er bra for oss, samt at vi skal ha et bærekraftig forhold til mat.

Tur ute – bruke skog/mark hele dagen i det pedagogiske arbeidet er en måte å jobbe på som vi ønsker å videreutvikle. Vi har et stort engasjement for å bruke skogen som læring- og opplevelsesarena. Vi utfordrer tradisjonelle inne- og uteaktiviteter ved å f.eks ta med bøker ut og bruker naturmaterialer inne. Ved å flytte hele dagen ut, bruker vi naturen i vårt pedagogiske arbeid. Dette er med på å styrke barnas logiske tenkning for å finne løsninger på de situasjoner vi står ovenfor, da naturen gir andre utfordringer enn innemiljøet. Barna får utfordringer som er tilpasset eget utviklingsnivå. 2025 er Friluftslivets år og er en nasjonal feiring av naturen og friluftslivet i Norge. Ved å inkludere aktiviteter fra dette, ønsker vi å delta i denne markeringen, spesielt med årets skolestartere.

Kultursensitivitet – inkludering og mangfold

Vi har i flere år hatt en stor markering i forbindelse med samenes nasjonaldag. Vi er i prosess med å utdype vår kompetanse om samisk kultur og skal i større grad implementere dette i vårt daglige arbeid. I tillegg har vi andre kulturer representert; som også skal synliggjøres. Dette presenteres i åtteårstidshjulet bak i årsplanen.

3.3 Kompetanseutvikling

Gjennom systematisk refleksjon blir det synlig hvor vi har behov for økt kompetanse. Styrer har gjennomført en 4 årig satsning på ledelse gjennom 10faktor i kommunens regi og opplever at temaene er viktig å videreføre i organisasjonen. I 2025/2026 vil vi fortsette å utvikle lederstil i lederteamet i barnehagen. Lederteam vil ha fokus på tillitsbasert ledelse. Assistent/fagarbeidergruppen vil ha observasjoner av barn og rammeplanen som tema på sine fagmøter. Vi benytter ulike fagmøter for å utvikle vår kompetanse.

Vi viderefører arbeidet med å utvikle autoritative voksne og vi knytter all ny kompetanse til denne måten å jobbe på. Vi er en lærende virksomhet og vi veileder hverandre i hverdagen, bruker praksisfortellinger til å reflektere over egen og andres handlinger. Personalet har en stor endringskompetanse og viser stor endringsvilje og er fleksible, vi har barnets beste som føring for våre valg.

Sone Tårnåsen – samarbeid mellom barnehagene om kompetanse

Hovedmålet for sonens satsing: Sonen har aktiverte medarbeidere som jobber for høy kvalitet og utvikling av virksomhetene våre.

I sonen har vi fokus på ledelse rettet mot pedagogene og medarbeiderskap i assistent/fagarbeidergruppen. Gjennom å sette lys på hva det vil si å være aktiverte medarbeidere, ønsker vi å løfte frem den faglige forankringen i arbeidet som utføres. Rammeplanen og Lov om barnehager sier mye om hva barnehage skal levere på. For at barnehagene skal kunne gjennomføre dette, må personalet være påkoplet og bevisst sitt ansvar og ha kunnskapen om hva som skal til, for å løse det mandat vi er gitt. Kvalitet i barnehagen er forankret i den viktigste ressursen vi har – personalet – og ved å løfte alle ansattgrupper slik at de har nødvendig kompetanse, vil vi få ansatte som tar faglig kvalifiserte valg.

Vi setter av tid til felles kompetanseheving innenfor dette.

4 Barnehagens formål og innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen.

I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling. (Rammeplanen 2017, side 19)

4.1 Barnehagens mandat og verdigrunnlag

Barnehagen jobber i tråd med føringene i Rammeplan for barnehage fastsatt av Kunnskapsdepartementet 24. april 2017 med hjemmel i lov om barnehager 17. juni 2005. Rammeplan for barnehage beskriver barnehagens innhold og oppgaver.

Her står det beskrevet hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på, som verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, respekt for menneskeverdet og natur, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som er forankret i menneskerettighetene og fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til.

Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

Fagområdet Etikk, religion og filosofi beskriver barnehagens mandat når det gjelder å legge til rette for å skape verdier, normer og holdninger som skal gi barn kunnskap om livssynsmangfold og kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike livssyn og erfaring med kulturelle uttrykk og dens egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for mangfoldet og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett.

Barnehagen skal bidra til at barna får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på. Den skal bidra til å utvikle barns interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.

Fagområdet Nærmiljø og samfunn beskriver hvordan barnehagen skal bidra til å gjøre barna kjent med nærmiljø, samfunn og verden. Kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer er en del av fagområdet, og barn skal få begynnende kjennskap til menneskerettighetene.

Barnehagen har ulike markeringer som representerer mangfoldet i barnegruppa og samfunnet. Det kan være religiøse høytider og andre tradisjoner som er aktuelle, eksempelvis pride, nasjonaldager og karneval. Markeringer må ellers sees i lys av samfunnsutviklingen og kulturelle endringer som barnehagen må forholde seg til.

Aktiviteter i forbindelse med disse markeringene bidrar til å sikre etterlevelse av kravene stilt til barnehagen gjennom Rammeplan for barnehagen og lov om barnehage.

4.2 Omsorg

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg

Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

(Rammeplanen 2017, side 19)

Barnehagens tiltak:

- Personalet er gode og varme i møte med barna, og har god relasjon oss voksne imellom.
- Personalet er tilstedeværende voksne.
- Personalet deler barna i mindre grupper for å lettere se hverandre og se barnas behov.
- Personalet tilrettelegger fysisk miljø og har gode forutsigbare rutiner for å skape trygge rammer for barna.
- Personalet oppfordrer og har fokus på at barna skal hjelpe hverandre
- Personalet oppfordrer barna til å klare selv for å øke barnas mestringsfølelse som gir motivasjon til videre læring

4.3 Lek

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. (Rammeplanen 2017, side 20)

Barnehagens tiltak:

- Personalet deler barna i mindre grupper (både i fri-lek og organisert lek) for lettere å se barnas behov.
- Personalet tilrettelegger lekemiljøet på avdelingen slik at det inspirerer til ulike typer lek.
- Lekemiljø og felles opplevelser gir barna felles lekerepertoar
- Personalet støtter og tilrettelegger for at barna er rollemodeller for hverandre i leken, slik at de sammen utvikler seg fra sitt utgangspunkt.
- Personalet er aktivt til stede i barnas lek, for å veilede, støtte og drive leken fremover.

4.4 Danning

Barnehagen skal fremme danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.

I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold. Barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av. Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer. (Rammeplanen 2017, side 21)

Barnehagens tiltak:

- Personalet skaper rom for barnas egne refleksjoner ved å utfordre deres tanker og handlinger; internalisering.
- Personalet oppfordrer barna til å være seg selv i møte med andre; som grunnlag for god identitetsutvikling.
- Personalet benytter anerkjennende kommunikasjon for å bidra til at barna bygger en positiv selvforståelse
- Personalet veileder barna slik at de utvikler toleranse for hverandres meninger og viser respekt for gruppens ulikhet og mangfold.

4.5 Læring

Barnehagen skal fremme læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. (Rammeplanen 2017, side 22)

Barnehagens tiltak:

- Personalet oppfordrer barna til å prøve selv, øve; vi veileder underveis.
- Personalet gjør barna oppmerksomme på at de har påvirkning på de rundt seg; virkning av egne handlinger
- Personalet gir barna tid og lyst til å utforske slik at de får gjort egne erfaringer.
- Personalet synliggjør barnas progresjon som motivasjon for læring.

4.6 Vennskap og fellesskap

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare og være betydningsfulle for fellesskapet og være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (Rammeplanen 2017, s. 22)

Barnehagens tiltak:

- Personalet sørger for at barna får felles opplevelser og erfaringer gjennom ulike samspill i mindre og større grupper.
- Personalet har nulltoleranse for krenkende adferd og mobbing for å fremme inkludering og toleranse.
- Personalet veileder barna i å ta andres perspektiv, reflektere over egne og andre følelser.
- Personalet skaper positiv forståelse for mangfold gjennom undring og refleksjoner i samspill med barna

Les mer på kommunens nettside

[Plan for å fremme trygt og godt barnehagemiljø](#)

4.7 Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.

(Rammeplanen 2017, side 23)

Barnehagens tiltak:

- Personalet bruker visuell støtte (eks. konkrete, dagtavle) for å ivareta barns språkutvikling
- Personalet bruker språket aktivt, setter ord på det vi gjør, bruker riktige ord og benevnelser.
- Personalet støtter barnas flerspråklige utvikling, slik at foresatte ivaretar barnas morsmål og barnehagen ivaretar opplæring i norsk.
- Personalet bruker bøker, sang, rim og regler for å fremme barns språkutvikling
- Personalet bruker tegn til tale og støtter opp om barns bruk av kroppsspråk, for å fremme språkutviklingen til barna

Se også pkt. 6.3 Kvalitetskjennetegn.

4.8 Barnehagens fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold.

Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barnas interesse for fagområdene skal stimuleres, og barnehagen skal bidra til å etablere et lærende fellesskap som verdsetter ulike uttrykk og meninger. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktivitet. (Rammeplanen 2017, side 47)

- Kommunikasjon, språk og tekst

- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Barnehagens tiltak:

- Personalet knytter alle fagområdene opp mot det pedagogiske arbeidet gjennom dagen;
 - Tilrettelagte aktiviteter (forming, tur, m.fl)
 - Hverdagssituasjoner (påkledning, måltider, frilek, overganger mellom aktiviteter).
- Personalet benytter undring, utforskning, nysgjerrighet i sitt arbeid med fagområdene.

4.9 Barnehagens faste tema

De kommunale barnehagene har tre felles temaer, i tillegg til egne mål og satsingsområder.

Inkluderende fellesskap

Inkluderende fellesskap er et overordnet satsningsområde i barnehagene. Ifølge barnehageloven har barnehagen plikt til å arbeide for et leke- og læringsmiljø, der alle barn er inkludert i gruppefellesskapet. Ansatte har plikt til å følge med på hva som skjer i miljøet og skal aktivt gripe inn hvis de ser at barn opplever krenkelser fra andre barn eller andre ansatte.

- [Plan for å fremme trygt og godt barnehagemiljø](#)

Vold i nære relasjoner – barnehagens arbeid med kropp, seksualitet og grenser.

Dette er et ledd i arbeidet med innsatsområdet «Se meg - hele meg» og overordnet plan «Vold i nære relasjoner». Barn skal få kunnskap om tema kropp, seksualitet og grenser som gjør at de både tør og har et språk til å fortelle om vold og seksuelle overgrep så tidlig som mulig. Personalet skal være trygge omsorgspersoner og aktivt til stede for å fange opp barns signaler og uttrykk. Dette arbeidet skal sees i sammenheng med progresjonsplan for barnehagens arbeid med å forebygge vold og seksuelle overgrep.

Arbeidet er delt opp i fire underpunkter:

- Forebygge
- Avdekke

- Håndtere
- Ivareta

Trafikksikker barnehage

I samarbeid med Trygg trafikk og trygge lokalsamfunn har Nordre Follo som mål å bli en trafikksikker kommune. Barnehagene bidrar i dette arbeidet og samarbeider tett med foreldrene.

- [Trygg trafikk](#)

5 Barns medvirkning

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for - og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven § 1 og § 3, Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen 2017, side 27)

Se også pkt. 6.3 Kvalitetskjennetegn.

Barnehagens tiltak:

- Personalet bruker barnesamtaler, observasjon og dialog med foresatte i utarbeidelse og evaluering av barnehagens innhold.
- Personalet tar utgangspunkt i barnas interesser, nonverbale og verbale tilbakemeldinger i sitt planleggingsarbeid og i det spontane i hverdagen

5.1 Barn og unge medvirker

Kommunikasjonsavdelingen har utviklet et symbol som skal brukes i alle kommunens planer, hvor barn og ungdom har medvirket. Barn og unge har en lovfestet rett til å medvirke, si sin mening og bli hørt. Kommuneplanen sier også at det skal legges til rette for at barn og unge kan delta når kommunen planlegger og utvikler tjenester og lokalsamfunn. Handlingsplan – demokrati for barn og unge, ble vedtatt i kommunestyret mai 2022. Den er utarbeidet på grunnlag av Demokratimeldingen fra 2021, og i samspill med elever i valgfaget «Demokrati i praksis» ved Hellerasten skole.

Et av tiltakene i handlingsplanen, rettet mot ansatte i kommunen som jobber med planlegging og tjenesteutvikling, er: Det skal utarbeides et eget ikon/symbol som markerer sider i planen der barn og

unge har medvirket eller blitt hørt. Symbolet skal brukes av ALLE som skriver planer for kommunen, der barn og unge skal medvirke.

Les mer på kommunens nettside

[Handlingsplan Demokrati for barn og unge](#)

6 Barnehagens arbeidsmåter

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannings og gi barn mulighet for medvirkning. Personalet skal ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal tilpasses til enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. Arbeidsmåtene kan bidra til å skape engasjement, interesse og motivasjon og gir mulighet for å tilføre nye erfaringer og opplevelser i barnehagen. (Rammeplanen 2017, side 43)

For barnehagens egne arbeidsmåter, se kap. 8.

6.1 Progresjon

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter. (Rammeplanen 2017, side 44)

Barnehagens tiltak:

- Personalet tilbyr et oversiktlig fysisk miljø og et variert materiale som gjør det mulig for barna å få en god utvikling.
- Personalet synliggjør det vi jobber med gjennom bilder og skriftlig pedagogisk dokumentasjon på veggen på avdelingen.
- Personalet dokumenterer barnas utvikling gjennom tegninger, nedskrevne historier ol. (drømmelommer)
- Personalet jobber med aktiviteter/prosjekter over lengre tid.

6.2 Digital praksis

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier. (Rammeplanen 2017, side 44)

Barnehagens tiltak:

- Personalet bruker ipad bevisst slik at barna er produsenter – ikke konsumenter
- Personalet bevisstgjør barna på at de selv har en medbestemmelse på hva som er greit og ikke – eks. bruk av bilder av barnet, hva vi kan ta bilder av og ikke
- Personalet benytter ipad som kilde til informasjon i de ulike tema vi jobber med; gjennom søkemotorer eller KI
- Personalet benytter ipad som støtte i f. eks formingsaktiviteter (perling, konstruksjonslek, m. fl)
- Personalet undrer oss sammen med barna om å være kildekritisk, er alt riktig?
- Alle apper som benyttes i barnehagen er godkjent sentralt for personsensitive opplysninger og for bruk med barna

6.3 Kvalitetskjenne tegn

Kvalitetskjenne tegn er et refleksjonsverktøy som skal sikre at personalet jobber i tråd med rammeplan for barnehagen. Den enkelte barnehage bruker kjenne tegn som er tilpasset sine satsingsområder.

Nordre Follo kommune har laget kvalitetskjenne tegn innenfor områdene nedenfor.

- [Barnehagens allmennpedagogiske arbeid](#)
- [Barnehagens arbeid med språkmiljø](#)

- [Barnehagens arbeid med lekemiljø](#)
- [Barnehagens arbeid med ledelse av barnegruppa](#)
- [Barnehagens arbeid med foreldresamarbeid](#)
- [Barnehagens arbeid med demokrati og medvirkning](#)
- [Barnehagens arbeid med trygg og inkluderende tilvenning](#)
- [Barnehagens arbeid med trygt og godt barnehagemiljø](#)
- [Barnehagens arbeid med å forebygge vold og seksuelle overgrep](#)
- [Barnehagens arbeid med digital praksis](#)

Kvalitetskjennetegnene og retningslinjer for hvordan ansatte skal benytte dem ligger i kommunens interne kvalitetssystem.

7 Overganger

Plan for overgang barnehage – skole – SFO

Målet med planen er å skape trygghet for barnet gjennom tydelige og forutsigbare overganger gjennom hele livet. Planen skal gi en retning for virksomhetenes arbeid med overganger. Trygghet for barnet, en god tilknytning og nære relasjoner er viktig for barns læring og utvikling. Denne planen beskriver det viktigste i overgangen mellom ulike faser i barnas liv.

- ***Plan for overgang barnehage - skole/SFO***

7.1 Når barnet begynner i barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Barn som skal begynne i barnehagen får tilbud om å komme å leke 1 time, ca.3 - 5 ganger i perioden fra opptaket er klart til sommerferien. Hensikten er å bli kjent med barnehagen, andre barn og foresatte og å bli trygge på barnehagen.
- Barna får en primærkontakt som har ansvaret for tilvenning
- Vi har oppstartsamtale med hver familie for å sikre god kommunikasjon og trygghet for den enkelte barn

- Vi setter av 3 dager til tilvenning, videre tilvenning avtales med den enkelte familie

7.2 Overganger internt i barnehagen

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Personalet har dager for interne overflyttere hvor de går over på andre avdelinger og leker, sammen med kjente voksne
- Personalet har lekegrupper med barn som allerede går på andre avdelinger
- Barna leker ute sammen barn og voksne, slik at barna blir trygge på de andre voksne og barna
- Vi er ett hus og samarbeider, slik at barna skal være trygge på alle voksne
- Vi har fellessamlinger/ andre arrangementer i løpet av året, hvor barna blir kjent med hverandre på tvers av huset

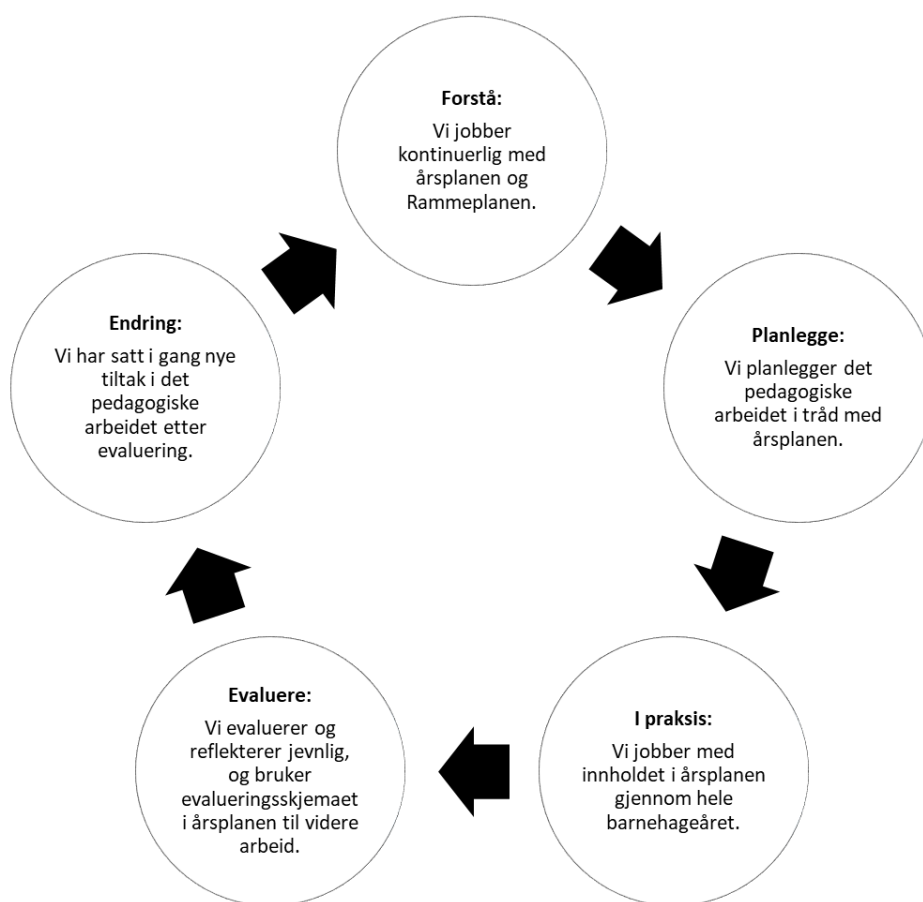
7.3 Overganger mellom barnehage og skole

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Barnehagen har førskolegruppe
- Barnehagen har besøksdager på skolen; både i barnehagens regi og i skolens regi
- Barnehagen har felles aktivitetsdager med andre skolestartere til samme skole
- Barnehagen besøker andre barnehager/førskolegrupper
- Barnehagen følger kommunens plan for overganger

8 Planlegging, vurdering og dokumentasjon

Planlegge

Planleggingen må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidige utvikling, individuelt og i gruppe.

Den skal også baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre. (Rammeplanen 2017, side 37)

Barnehagens tiltak:

- Barna deltar i hele prosessen fra planlegging til evaluering gjennom barnesamtaler, intervju og dialog
- Personalet planlegger ut ifra ulike styringsdokumenter som årsplan, rammeplan, barnehageloven, kommunale styringsdokumenter mm.
- Barnehagen har også interne dokumenter ift rutiner og organisering

Vurdere

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. (Rammeplanen 2017, side 38)

Barnehagens tiltak:

- Personalet benytter forms som metode for å evaluere aktiviteter/arrangementer i barnehagen
- Personalet benytter refleksjon og undring av det pedagogiske arbeidet både i personalet og sammen med barna
- Personalet benytter pedagogisk dokumentasjon som grunnlag for refleksjon og utvikling av vårt arbeid i hverdagen
- Personalet har evalueringer av årsplanen; halvt og helårs.

Dokumentere

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.

Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet kan gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen, og om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen. (Rammeplanen 2017, side 39)

Barnehagens tiltak:

- Personalet dokumenterer barnas prosesser: i lek, aktiviteter m. fl.
- Personalet benytter bilderammer med bilder av aktiviteter
- Personalet benytter månedsbrev og informasjon på tavler på avdelingene
- Personalet har dokumentasjon hengende oppe på avdelingene
- Personalet har daglig dialog med foresatte om innhold i barnehagedagen og oppfordrer foresatte til å følge med på bilderammer og tavler/andre info-vegger.
- Personalet sender ut informasjon i Ist Home

9. Aktiviteter / Åtteårstidshjul

I Hellerasten barnehage har vi valgt å benytte åtteårstidshjulet basert på de 8 samiske årstidene, som en forlengelse av arbeidet med å videreutvikle vår kultursensitivitet. Åtteårstidshjulet med på å tydeliggjøre hvordan vi innfrir rammeplanens krav; «Barnehagen skal synliggjøre samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet», s. 9 rammeplan for barnehager.

Årstid	Måned	Aktivitet	Ferie og fridager
Høstsommer	August	Tilvenning, «meg selv»	Planleggingsdager 14. og 15. august – barnehagen er stengt
Høst	September	Brannvernuke	
	Oktober	Foreldremøte Solsikkefest	
Høstvinter	November	Foreldretreff på hver avdeling	Planleggingsdag 14. november – barnehagen er stengt
	Desember	Advent, jul Nissefest, Lucia, julebord	Barnehagen er åpen 22. og 23. desember. Barnehagen er stengt fra 24.12 – 2.1.2026
Vinter	Januar	Vinteraktivitetsuker 6. februar/ nasjonaldag	2. januar 2026 - planleggingsdag
	Februar	Kinesisk nyttår (17.2) Karneval Ramadan	
Vårvinter	Mars	Barnehagedagen Påske Id al-Fitr	Barnehagen er stengt fra 30. mars – 6. april
	April		
Vår	Mai	Rusken, dugnad Maifest/ nasjonaldag Id al-Adha	1.mai – barnehagen er stengt 14. mai – Kristi Himmelfartsdag – barnehagen er stengt

			Planleggingsdag 15. mai – barnehagen er stengt 17. mai (grunnlovsdag) – barnehagen er alltid stengt 25. mai – barnehagen er stengt (2.pinsedag)
Vårsommer	Juni	Sommeravslutning Pride/Mangfold	
Sommer	Juli	Sommerferie	Barnehagen er stengt uke 28 og 29, Sommeråpen barnehage fra 20. juli

10. Plan for vurdering

Dette punktet omfatter både tiltakene for å nå målene i rammeplanen og barnehagens egne satsingsområder.

Hva skal vurderes?	På hvilken måte har avdelingen jobbet med området?	Hva skal det jobbes mer med i 2027?
Rammeplanen		
Kropp, bevegelse, mat og helse		
Kunst, kultur og kreativitet		
Natur, miljø og teknologi		
Antall, rom og form		
Etikk, religion og filosofi		
Nærmiljø og samfunn		
Kommunikasjon, språk og tekst		
Barns medvirkning		
Lek		
Læring		
Andre Satsningsområder		
Se meg – hele meg		
Trafikksikker barnehage		
Inkluderende fellesskap		
Turer i skog og mark		
Mat, kosthold, ernæring og barns medvirkning		
Kultursensitivitet		

11. Kilder og referanser

[Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)

[Mat og måltider i skole og barnehage - Helsedirektoratet](#)

www.matvalget.no

www.fiskesprell.no

www.matinfo.no

[Rammeplan for barnehagen | udir.no](#)

Roland, P. (2022). Den autoritative voksenrollen i barnehage og skole – relasjonskvalitet, utfordrende atferd, mobbing og sosial emosjonell læring. Cappelen Damm Akademisk

www.stl.no Flerreligiøs høytidskalender 2025